

Pirmoji diskoteka Lietuvoje ir visoje Tarybų Sąjungoje: Kauno hipiai, Raganiai, Company, Smūtkeliai, Nuogi Ant Slenksčio

Mindaugas Peleckis, 2012

([Straipsnio ištrauka](#))

Smūtkeliai (1969–1971)

Prisimena Česlovas Paplauskas, klubo **Smūtkeliai** viceprezidentas („buvau atsakingas už fonogramas, vedžiau diskotekas...“).

„KPI (*Kauno politechnikos institutas – M. P.*) Pop klubas *Smūtkeliai* buvo studentiškas Vakarų muzikos mėgėjų klubas, pradėjęs burtis 1969-ųjų pavasarį. Kadangi anuomet popmuzika ir viskas, kas su ja susiję buvo draudžiama, suvienytos jėgos mums leido ne tik patiems praplėsti savo fonotekas, bet ir progresyviajam Lietuvos TSR jaunimui sudaryti sąlygas šviestis. Klubas Kauno Automatikos/Radioelektronikos fakulteto fojė viešindavo *Top-10* sąrašą pagal *Radio Luxembourg*, bei *Top-20* pagal *New Musical Express*. Vėliau studentų kavinėje „Saulutė“ pradėjome organizuoti diskotekas. Tiesą sakant, žodis – *diskoteka* buvo visiška naujiena, todėl darėme taip, kaip mokėjome ir kaip įsivaizdavome, jog daryti turime.

Netrukus veikla pritraukė Kauno „hipius“ ir avangardinį jaunimą. Diskotekos „Saulutėje“ buvo nepaprastai populiarios, į jas kartais atvykdavo ir kitų miestų jaunimas. Daug nesiplėsdamas pasakysiu, kad mūsų veiklą vainikavo *Pop-Session* (1971-02-21, o šiomet sukako 40 metų!), po kurios saugumo čiuptuvai mus griebė už gerklų. Šis renginys neoficialiai buvo įvardytas TSRS hipių suvažiavimu, nors tai nėra tiesa. Žodžiu, po renginio išsidalinome sukauptą fonoteką ir išsiskirstėme. Kadangi anais laikais TSKP politika neleido studentų klubo uždaryti, senajam branduoliui pasišalinus, veiklą toliau tęsė sekėjai. Tiesa, atsiradusi kontrolė nieko ypatingesnio nuveikti jau nebeleido.

Pirmasis klubo prezidentas buvo Eugenijus Maleckas. Klubas turėjo kelis (berods, tris) viceprezidentus, atsakingus už konkrečias veiklos sritis. Paminėčiau šiuos klubo pradininkus: Alių Šešelgį, Robertą Martinėną, Robertą Šertvytį, Valdą Mizarą, Antaną Stancevičių, Vilių Motiejūną. Mums išsiskirsčius, atnaujinto klubo prezidentu kažkurį laiką buvo Algis (Algimantas) Piligrimas.

Lygiagrečiai Pop klubo veiklai, mudu su A. Stancevičiumi suorganizavome roko grupę **Nuogi ant slenksčio**. Didžioji dalis smūtkeliečių tebegyvena Kaune.“ Turiu progą pasakyti, kad suaugę žmonės neretai sureikšmina savo jaunystės veiklas, paryškina savuosius „portretus“. Taip yra buvę ir su **Smūtkeliais** ir su **Nuogi ant slenksčio** (galvoje turiu CD diską **Roko pionieriai**, kur pateikta klaidinga informacija)“.

epz. 2.

Stojantieji į popklubą "SMUTKELIAI"

ANKETA

Užpildymo data ... 1970 IV. 30

1. Pavardė, vardas *Danikovas Rolandas, Alkso*
Gimimo data *1952 VI. 2.*
2. Akademinė grupė *RK 1/2 Klaunard*
Gyv. vieta / adresas / *Turkijos 19-2*
3. Kokie tikslai atvedė į klubą? *domėjimasis muzikiniu gyvenimu*
4. Kokias mintis jums sukėlė klubo pavadinimas? *Big-bits negyji klubas.*
5. Jūsų nuomonė apie klubo įstatus. Jėmį įstatai? *Jei įstatai.*
6. Kokia Jūsų manymu turėtų būti klasif. muzika? *Bachas ir The Beatles*
7. Impresionizmo pradžiaiškai
a/. muzikoje
b/. dailėje.
8. Koks Jūsų hobis? *Big-bitas klasikinis*
9. Kokią popmuziką kryptį jūs labiausiai vertinate? Kodėl?
10. Kokias užsienio kalbas mokate? Galite skaityti?
vokiečių, lenkų

Alkso
PARASAS

Ms Venatio 1

Stojantieji į Pop klubą „Smūtkeliai“ užpildydavo Anketą

Anuometiniame kultūros žurnale **Nemunas** drąsaus žurnalisto Alvydo Dargio straipsnis apie mus buvo gaivaus oro gurkšnis, bet perspektyvas užgožė ta lemtingoji *Pop-Session*. Turime išsaugoję nemažai dokumentų, tarp jų ir *Pop-Session* organizatorių pasiaiškinimus „tarnyboms“ dėl įvykusio renginio. Su nuotraukomis sunkiau – kas anuomet fotografavosi!?

1970 m. **Smūtkeliai** pradėjo organizuoti diskotekas ne pagal gyvą muziką, o pagal plokštelių įrašus. Šios diskotekos buvo bene pirmosios Lietuvoje ir visoje Tarybų Sąjungoje. Instituto valdžiai buvo paaiškinta, kad diskoteka – tai diskusijų klubas, tad buvo gautas palaiminimas. Į pirmąjį „diskusijų klubą“ susirinko per 100 žmonių.

Mano nuomone – toliau pasakoja Česlovas Paplauskas, pirmosios Lietuvoje (galbūt ir visoje TSRS) diskotekos buvo klubo **Smūtkeliai** studentų kavinėje „Saulutė“ organizuoti renginiai. Taip teigti man leidžia aplinkybė, kad aplamai žodį „diskoteka“ paminėjo mūsų klubo narys, pirmasis klubo Prezidentas Eugenijus Maleckas (1969-aisiais). Eiliniame klubo susirinkime pasakė čekoslovakų žurnale **Melodie** perskaitęs apie Londone pradėtas organizuoti kažkokias, iki tol negirdėtas diskotekas. Taigi, mūsų diskotekos laike ne kažkiek atsiliko nuo pasaulinės „naujovės“. Kaip minėjau, mes nežinojome kaip Vakarietiškos diskotekos buvo organizuojamos, todėl darėme improvizuodami. Manėme, jog jei „diskoteka“, tai renginyje turi būti diskutuojama. Todėl visos mūsų diskotekos turėjo dvi dalis: pirmoji – teminė diskusija, o antroji buvo skirta šokiams. Diskotekos dalyviams paruošdavome klausimus iš konkrečios grupės istorijos. T.y., kiekviena diskoteka turėjo temą. Suprantama, pradėjome nuo **The Beatles**, kuriems paskyrėme dvi pirmąsias diskotekas. Toliau **The Rolling Stones**, **The Doors** ir t.t. Tuo metu naujovė buvo ta, jog įrodėme, kad žmonės gali ateiti į vakarus ir šokti ne gyvai muzikai grojant, bet įrašams skambant. Žinoma, visi įrašai būdavo iš originalių LP, kurias Kaune kolekcionuodavo tik keli „centrai“. Už įrašus buvau atsakingas aš, o įrašų gavimo technologija buvo tokia: sumoki 5 rublius ir gauni valandai vinilo plokštelę. Lėkdavau namuosna ir skubiai įrašęs į savo ASTRA-4 magnetofoną, su plokštele skuosdavau atgal. Taigi, turėdavome visas Vakarų rok muzikos naujienas. „Grojimas“ įrašais, manau yra ir šiuolaikinių diskotekų esminė ypatybė.

Kadangi mūsų diskotekose buvo grojama mano rankomis pagaminta aparatūra, pats paruošdavau visus įrašus – bandau save laikyti pirmuoju DJ'ėjumi. Su ta aparatūra yra buvę ir taip – garsiai grojant, aparatūroje išgirsti pliaukštelint su dėmelio kvapu ir... diskoteką tenka užbaigti. Namie pervynioju perdegusį savadarbio lempinio stiprintuvo transformatorių ir vėl pirmyn į sekančią diskoteką! Be aparatūros ir be mūsų klubo iniciatyvos, tikrai jokių diskotekų nebūtų buvę. Pirmąją diskoteką apie **The Beatles** paruošė Antanas Stancevičius (Antanas sudarė tekstus, parinko klausimus). Bilietas į diskoteką, jei neklystu kainuodavo 50 kapeikų, bet jie buvo super-deficitas. Vieną bilietą į sekančią diskoteką gaudavo mūsų organizuotų konkursų nugalėtojas, bet publikai tai būdavo tikra vertybė!

1970 m. rudenį KPI Automatikos/Radioelektronikos fakultetų aktų salėje **Smūtkeliai** surengė dviejų dienų festivalį, kuriame grojo **Aitvarai, Dainiai, Gėlės, Gintarėliai, Mes, Raganiai, Saulės Vaikai.**

Įvykus 1971-ųjų *Pop-Session*, pasiaiškinius teko rašyti ne vienam organizatoriui. Išskirčiau Aliaus (Algimanto) Šešelgio svarbą minimo renginio organizavime.

Laikas paminėti grupę **Raganiai**, kurių sudėtyje buvo vieni aktyviausių Kauno hipių. Nenuilstantis **Raganių** dalyvis Natanas Gitkindas gyvena Izraelyje, bet tebetęsia muzikinę veiklą. Dažnai atvažiuoja į Lietuvą, užlipa į sceną, pagroja. Dalyvavo net šiemetinėje atrankoje į Euroviziją. **Raganių** muziką taip pat priskirčiau avangardiniam rokiui...

Pasak A. Šešelgio, „Pop klubo idėja gimė dar 1967 m. rudenį, bet oficialus steigiamasis susirinkimas buvo tik 1969 m. balandžio 25 d. **Smūtkelių** pavadinimas, galima sakyti, grupinis ir simbolinis. Tai ir tautinis, nelabai sovietų mėgstamas žodis, ir kartu lyg ir pranašiška užuomina, kad už tokią veiklą gausime pylos. Klube daugiausia buvo KPI studentai. Galima sakyti, kad **Smūtkeliai** baigė savo nepriklausomą veiklą 1971 m. kovo 9 d., t. y. po to, kai mane pašalino iš KPI studentų kultūros klubo pirmininko pareigų.“

Nuogi ant slenkščio (NAS, 1970-1974)

1970 m. KPI studentai ir POP klubo **Smūtkeliai** dalyviai Antanas Stancevičius ir Česlovas Paplauskas nusprendė suburti ansamblį. Antanas Stancevičius turėjo muzikinį išsilavinimą, todėl ėmėsi meno vadovo pareigų. Česlovas Paplauskas buvo atsakingas už ansamblio aparatūrą. Prie jų prisijungė gitaristas (solinė gitara) ir smuikininkas Mindaugas Pavalkis, vokalistas Paulius Kliukevičius, bosistas Otas Kairys. Grupės pavadinimas buvo „pasiskolintas“ iš humoristo Horacijaus Drapako (tikr. Aleksas Dabulskis, g. 1934).

1971 m. – pirmieji pasirodymai KPI šokiuose. Muzika – progresyvusis rokas, pernelyg intelektualus šokiams, patikęs Kauno hipiams. 1972 m. G. Kuprevičiaus organizuotoje **Muzikinėje savaitėje** buvo atliktas A. Stancevičiaus stambios formos roko kūrinys, primenantis roko operą, – *Antimalda*. 1973 m. **Gintarinės triūbos** festivalyje atlikus šį kūrinį, grupė diskvalifikuota už religinę propagandą.

Su grupe grojęs Aleksandras Jegorovas-Džyza saugumo buvo priverstas iškelti į Krasnodarą. Nors atėjo būgnininkas Arvydas Joffė, bosistas Feliksas Ratomskis iš **Dainių**, vokalistas Algis Rimaitis, grupei leista groti tik pramoginę muziką. Grupė iširo.

Pasakoja Inžinierius, kokybiško muzikos atkūrimo sistemų kūrėjas, lietuviškos garso sistemos *NIDA* autorius Č. Paplauskas: „*Antimaldą* sukūrė **NAS** meno vadovas Antanas Stancevičius. Kaip minėjau, mudu su Antanu S. dalyvavome **Smūtkeliuose**. Ten ir susipažinome.

Antimalda buvo didesnės apimties kūrinys, kokių anais laikais dar nebuvo. Liaudis vadindavo - *Rock opera*, nors tai nebūtų tiesa. Iš tiesu, kūrinys turėjo kelias temas ir tam tikrą muzikinę plėtotę. Trukmės tiksliai neprisimenu, bet ji buvo gal 20 min. Pradžioje Antanas kūrinį pavadino *Malda*, bet toks pavadinimas aiškiai netiko Tarybinės ideologijos formatui. Kai į perklausą atvyko Giedrius Kuprevičius, suradome kompromisą, pervadindami jį *Antimalda* (mano pasiūlymas). Beje, Giedrius K. pasakė – *aš tokio kūrinio nesukurčiau...* ir tai glostė mūsų savimeilę. *Antimaldą* ir kitus kūrinius **NAS** publikai pristatėme Kauno ansamblių apžiūroje, vykusioje Kauno profsąjungos rūmuose. Ažiotazas buvo didžiulis, rūmų didžioji salė buvo sausakimša. Viena iliustracija – Antanas nubėgo namo persirengti, tai į salę papulti pro duris nebegalėjo – jį žmonės rankomis įkėlė pro pravirą tualetą langą! Žodžiu, peržiūros-konkurso komisija kūrinį išgirdo žodžius „Dieve, meldžiu...“, pasikartojančius ne viename posme, kūrinį įvertino antitarybinu ir mus diskvalifikavo... Netrukus po šio incidento, **NAS** sudėtis pasikeitė, o galiausiai, Antanas pradėjo dirbti su kitu kolektyvu ir kitoje vietoje („Kauno audiniai“). Svarbu buvo ir tai, jog mes baigėme institutą (KPI), pradėjome kurti šeimas (mano atvejais)...

Laikas paminėti, kad **NAS** grojo vienas žinomiausių Lietuvos „disidentų“ Džyza (Aleksandras Jegorovas) – nuostabus žmogus, Rok muzikos žinovas. Siela mūsų Džyza buvo hipis ir... puikus Vakarietiško roko improvizuotojas! Mūsų ansamblyje grojo Arvydas Joffė, pakeitęs iki tol mušamaisiais grojusį Džyzą. Eilučių autorius grojo vargonais. Visi dainuodavome. Kadangi esu labiau inžineriškos prigimties, mano atsakomybė buvo grupės aparatūra, kurią visą pasigaminome patys. Anuomet „groti“ būtinai reikė turėti aparatūrą ir žinoti ką nori publikai pasakyti savąja muzika. Abi dalys buvo būtinos ir neatsiejamos. Tikriausiai sunku dabar įsivaizduoti, bet norėdami groti, turėjome pasigaminti net mikrofoninius stovus – nieko tuomet nebuvo galima nusipirkti! **Nuogi ant slenkščio** pavadinimą pasiūlė Antanas, o aš sunešiau turėtus muzikavimo įrenginius. Griebiau gaminti gitarinius pedalus, efektų blokus, mikrofonų stovus, projektuoti stiprintuvus ir gaminti kolonėles. Tiesa, instrumentai (vargonai, gitaros ir mušamieji) buvo pramoniniai: dalis atiteko po KPI grupės **Kertukai** išsisklaidymo, kitus atsinešė muzikantai. Be paminėtų **NAS** dalyvių reikia išskirti Mindaugą Pavalkį (solinė gitara ir smuikas) – Mindaugas buvo ilgametis grupės dalyvis.

Kaip reikėtų vertinti **NAS** Lietuvos roko kontekste? Be abejonės buvome kitoniški. Pradžioje klausytojai mumis nusivylė ir šokių vakarui Automatikos/Radioelektronikos fakultete teko groti pustuštėje salėje. Mažai kam tuomet buvo įdomu girdėti lietuviškų dainų interpretacijas ir aplamai, lietuvišką dainavimą – daugelis norėjo Vakarietiško šlagerių, kokius atlikdavo **Gintarėliai, Gėlės, Vaizbūnai. Dainiai...** Beje, **NAS** irgi grojo Vakarų kūriniais, bet tai buvo kitokio stiliaus kūriniai: *The Doors, Black Sabbath, Emerson Lake and Palmer, Deep Purple* ir pan. Netrukus tai suveikė – atsirinko publika, ištroškusi gilesnio roko ir **NAS** netrukus buvo įvardijama avangardinio roko puoselėtoja. Sureikšminti savo veiklos nenorėčiau – tai buvo mūsų jaunystės savasties ieškojimai, bet tikrai joks „žygdarbis“.

Nuotraukų kokybiškų neturėjome, nes fotografija anuomet buvo kitame išsivystymo lygyje. O ir reikšmės tam neteikdavome. Kaip nebūtų gaila, įrašų visai neturime. Tiesa, tą grupių apžiūrą-konkursą filmavo televizija, bet filmuotos medžiagos nesu matęs. Aplinkybės aiškios – mes balansavome ant ideologinio skustuvo ašmenų, todėl nebuvo viešinami“.

Nuogi ant slenkščio koncertuoja (1972)

Repeticijoje, 1972

2014 12 15 į šios publikacijos autorių kreipėsi grupės **Nuogi ant slenksčio** muzikanto a. a. Ričardo Marozo žmona Dalia, sutikusi pasidalinti 1973 m. fotografijomis, kuriose užfiksuoti unikalūs kadrai iš konkurso *Gintarinė triūba*, kai buvo atliekama garsioji *Antimalda*.

